

Утвърждавам

Със заповед № РД 07 – 1167/14.09.2020 г.

Николай Колев

Директор

ПРОГРАМА
ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И
ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ
ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ В ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ
„ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ”
ГРАД СМОЛЯН
УЧЕБНА 2020/2021 ГОДИНА

Програмата е създаден на основание чл. 263, ал. 1, т. 9 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета на заседание на Педагогическия съвет с Решение № 5 от Протокол № 10 от 10.09.2020 г. и е утвърдена със заповед № РД 07 – 1167/14.09.2020 г. на директора на ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“

Въведение

Съвременното образование ежедневно се сблъсква с различието – различните култури, различните ценности и норми, различните традиции и гледни точки. Появява се необходимост от приобщаване на различните, на уязвимите, на изключените от обществото чрез зачитане на техния потенциал.

Често педагогическите специалисти работят с ученици, които:

- са в риск от отпадане и преждевременно напускане на образователните институции;
- са подложени на тормоз и агресия;
- не владеят български език на необходимото ниво, за да се справят с учебните задачи;
- имат затруднения в обучението;
- имат специални образователни потребности;
- са с изявени дарби и др.

Настоящата училищната програма за равен достъп до образование в отговор на особеностите днес е подчинена на основните приоритети на правителството в посока на изграждане на образователна среда за:

- разгръщане на потенциала на всеки ученик за личностно развитие, както и успешна реализация и социализация;
- по-високо качество и по-добър достъп до образование;
- ранна превенция на обучителни затруднения;
- обучение на деца и ученици със специални образователни потребности (СОП);
- обучение и социално включване на ученици с девиантно поведение;
- разширяване на обхвата на институциите в предучилищното и училищното образование за осъществяване на приобщаващото образование и надграждане на досегашния положителен опит в тази област.

Националната програма за равен достъп до образование и личностно развитие цели осигуряване на равен достъп, подкрепа за развитие и приобщаване в системата на предучилищното възпитание и подготовка за училищното образование на децата и младежите като предпоставка за равноправно социално включване и пълноценна личностна реализация и участие в развитието на местните общности и страната.

В контекста на националните политики, законът за предучилищното и училищно образование възлага на педагогическия съвет в училище да изготви и приеме училищна програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата и учениците от уязвими групи /чл. 263, ал.1, т.9/. Нормативна основа на училищната програма

- Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020);
- 2000 Европейската социална харта (ревизирана);
- 1992 - Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи и първия допълнителен протокол към нея;
- 1970 – Международния пакт за граждански и политически права и Международния пакт за икономически, социални и културни права;
- Национална стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 г.;
- Закон за предучилищното и училищно образование.

Настоящата училищна програма има за цел:

- да защити правата и интересите на учениците от уязвимите групи;
- да предостави равни възможности за приобщаване на учениците от уязвимите групи;
- да прилага ефективно училищни политики за подобряване качеството на живот на хората с увреждания;
- да не се допуска дискриминация по признак „увреждане“;
- да се осигурят на учениците равни възможности за пълноценно и активно участие във всички области на училищния живот.

ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“ е институция, която спазва препоръките на Съвета на Европа, отправени към всички организации да работят активно в областта на приобщаването на хората с увреждания и уязвими групи. За нас те са важна и пълноценна част от обществото.

Настоящият документ е изготвен от работна група на ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“, град Смолян. Документът има за цел да подпомогне дейността на учителите за предоставяне на равни възможности и приобщаване на учениците от уязвими групи.

Анализ на училищната среда

През последните години се създава една пъстра картина ученици от различни националности, различни вероизповедания, различни традиции и културни норми, както и ученици със специални образователни потребности. Това налага изграждането на един нов комплекс от умения за общуване и познания за другите, за възможните точки на различие и начините за тяхното преодоляване, за толерантност към другите – и понякога към самите себе си. Срещата с различията често е трудна, но с известни усилия тя би могла да бъде особено обогатяваща и ползотворна.

В училището се реализират политики в областта на:

- интеркултурното образование;
- умението за общуване с представители на различни култури;
- съзнателно изграждане на толерантност.

Особено важно се оказва обучението на учителите, които са решаващ фактор при възпитанието на подрастващото поколение.

Насърчават се също представители на малцинствените групи да се образуват и квалифицират за учители, за да имат пряко участие в образованието на децата.

Създават се условия за достъпна качествена грижа за децата в училищна възраст, така че техните родители да търсят възможности за образование или професионална реализация. Обръща се особено внимание на семейството като част от образователния процес.

Често се прави паралел между интеркултурното образование и образованието на деца със специални образователни нужди: и в двата случая потенциалните ползи за обществото от преодоляване на пречките пред приобщаването на различните са огромни, а в същото време потенциалните рискове от игнорирането или дискриминирането биха могли да бъдат още по-сериозни.

Ключовата роля на образованието е изграждане на една по-висока култура на толерантност и приобщаване, на ранното образование, достъпно за всички независимо от социално-икономическия статус и интелектуалните умения и възможности.

Обхващането на всяко дете с увреждане в училищна възраст в образователната система и изграждането на съответната подкрепяща среда за него е основна дейност за достъп до качествено образование. В резултат от изпълнението на дейностите по изграждане на подкрепяща среда в училище нараства броят на деца и ученици със специални образователни потребности, ресурсните учители и другите специалисти, които подпомагат приобщаващото образование.

Приобщаващо образование

Програмата за предоставяне на равни възможности и приобщаване на децата и учениците от уязвими групи включва:

1. принципите на приобщаващото образование;
2. условията и реда за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на учениците;
3. условията и реда за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците въз основа на оценката на индивидуалните им потребности и изготвянето

на план за подкрепа на ученика от екип за подкрепа на личностното развитие в училището;

4. изграждане на позитивен психологически климат в училището;

5. структурата, условията и реда за утвърждаване на индивидуалните учебни планове и на индивидуалните учебни програми на ученици със специални образователни потребности и на ученици с изяви дарби по чл. 95, ал. 1, т. 1 и 2 от Закона за предучилищното и училищното образование;

6. условията и реда за постъпване, организацията и осъществяването на обучението и подкрепата за личностно развитие на учениците със специални образователни потребности.

Основните задачи на педагогическия екип на ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“ – Смолян са:

– прилагане на цялостен училищен подход при предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;

– полагане на последователни и координирани усилия за идентифициране потребностите от подкрепа на всеки ученик;

– създаване на подкрепяща среда в училище.

В ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“ – Смолян приоритетно се работи в следните направления:

– превенция – ранно оценяване, превенция на обучителните затруднения и проблемното поведение, риск от отпадане;

– идентифициране на различията – ученици с индикации за изяви дарби, хронични заболявания, в риск, със специални образователни потребности; преценяване на необходимата подкрепа за личностно развитие – обща или допълнителна;

– интервенция – рехабилитация, терапевтична работа с ученици със специални образователни потребности, с хронични заболявания и с изяви дарби;

– консултиране на ученици, учители, родители и др.;

– подкрепа за развитие на ученици, които напредват значително бързо в своето развитие в областта на науката, технологиите, изкуството и спорта.

Определение и принципи на приобщаващото образование

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всеки ученик и на разнообразието от потребности на всички ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред

ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на учениците във всички аспекти на живота.

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование и се реализира в съответствие със следните принципи:

1. гарантиране на правото на всеки ученик на достъп до училище най-близо до неговото местоживееие и на правото му на качествено образование;

2. гарантиране на достъпа на всеки ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;

3. прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;

4. приемане и зачитане на уникалността на всеки ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че ученикът да развие максимално своя потенциал;

5. равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на училището;

6. системен и холистичен подход на организация и сътрудничество на образователните институции в областта на приобщаващото образование на всички равнища – управление и екипност, използване на приобщаващи педагогически практики, създаване на сигурна и подкрепяща среда, участие на родителите, мониторинг на процеса и на качеството на подкрепата за личностно развитие, както и на влиянието им върху обучението и постиженията на учениците;

7. сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – училище, ученик, семейство и общност;

8. намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на учениците в дейността на училището;

9. нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение, подготовка на учениците за живот в приобщаващо общество;

10. гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на учениците и в зависимост от спецификата на обществения живот.

Подкрепа за личностно развитие на учениците

На учениците в ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“ – Смолян се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие. Подкрепата за личностно развитие:

– осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията на учениците.

– се предоставя в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всеки ученик.

Обща подкрепа за личностно развитие

Общата подкрепа за личностно развитие, която е насочена към всички ученици в училището, гарантира участието и изявата им в образователния процес и в дейността на училището. Включва:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. допълнително обучение по учебни предмети;
3. допълнително консултиране по учебни предмети;
4. кариерно ориентиране на учениците;
5. занимания по интереси;
6. библиотечно-информационно обслужване;
7. грижа за здравето;
8. осигуряване на общезитие;
9. поощряване с морални и материални награди;
10. дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
11. дейности за превенция на обучителните затруднения;
12. логопедична работа.

В случаите, когато ученик получава обща подкрепа за личностно развитие и не се отчита напредък в развитието му, в тримесечен срок от предоставянето ѝ класният ръководител на ученика запознава родителя с необходимостта за извършване на оценка на индивидуалните потребности.

Допълнителна подкрепа за личностно развитие

Допълнителната подкрепа за личностно развитие на учениците се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните им потребности.

Оценката се извършва от ЕПЛР, утвърден със заповед на Директора за конкретния случай и е процес на събиране и анализиране на специфична информация за функционирането – силни страни, затруднения, потенциал за оптимално развитие, участие в образователния процес, възможности за реализация. Оценката се извършва съгласно Карта за оценка, като всеки специалист попълва съответната за него част. Отделните части се съгласуват между различните специалисти и се вписва общо становище за функционирането на ученика и за необходимостта от допълнителна подкрепа. Родителят писмено изразява своето мнение относно оценката и препоръчаните действия.

Допълнителната подкрепа включва:

1. работа с ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специални учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се реализира в училището чрез план за подкрепа по чл. 187, ал.3 ЗПУО, изготвен за отделен ученик, в който се определят конкретните дейности и необходимите специалисти.

За организиране и координиране на процеса на предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците в началото на всяка учебна година със заповед на директора се определя координатор. Той координира работата на ЕПЛР и дейностите на педагогическите специалисти и с родителите във връзка с подкрепата за личностно развитие на учениците.

Водещи принципи при реализиране на програмата

1. Равен достъп и приобщаване на всеки ученик.
2. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация.
3. Съхраняване на етнокултурното многообразие.

В ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“ – Смолян продължава прилагането на политиката за приобщаването на ученици чрез:

– Прилагане на единна методика за оценка на индивидуалните потребности и становище за подкрепа на ученик със специални образователни потребности.

– Изграждане на положителни нагласи в различните общности – учители, ученици, деца и родители.

– Създаване на условия, гарантиращи приобщаване на учениците в училище чрез изграждане на подкрепяща среда.

Цели на програмата

1. Пълноценна социализация на ученици със специални образователни потребности, ученици с физически и ментални увреждания и ученици от етническите малцинства.

2. Гарантиране на равен достъп до качествено образование за ученици със специални образователни потребности, ученици с физически и ментални увреждания и ученици от етническите малцинства.

3. Утвърждаване на интеркултурно и приобщаващо образование като неотменна част от процеса на модернизация на българската образователна система.

4. Съхраняване и развиване на културната идентичност на учениците от етническите малцинства.

Дейности за постигане на целите

1. Информирание, разясняване на родителите и обществеността за взаимните ползи от приобщаването на учениците.

2. Специализирана работа с родителите за по-голяма заинтересованост към образователно – възпитателния процес.

3. Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и децата с увреждания.

4. Провеждане на информационни кампании за привличане на млади хора с висше образование от етническите малцинства като учители.

5. Провеждане на информационни кампании за привличане на млади хора като доброволци за работа с ученици в риск от отпадане или отпаднали от образователната система.

6. Назначаване от директора на училището на „помощник на учителя“ при необходимост за ученици със специални образователни потребности.

7. Осигуряване при необходимост на допълнително обучение по български език за ученици от етническите малцинства.

8. Осигуряване на допълнителна квалификация на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна образователна среда, включително за преподаване на български език на деца, за които той не е майчин.

9. Осъществяване на извънкласна работа, занимания по интереси, на организиран отход и спорт в мултикултурна образователна среда, съчетана с традициите на отделните етнически групи.

10. Изграждане и функциониране на информационна система за проследяване на ученици в риск.

11. Допълнителна работа с ученици със специални образователни потребности и ученици от етническите малцинства, застрашени от отпадане и/или преждевременно напускане на училище.

12. Подкрепа на учениците от уязвимите етнически общности за продължаване на образованието им и след задължителната училищна възраст.

13. Създаване на условия за развитие на талантливите деца с увреждания чрез насърчаване на техните творческите изяви. Стимулиране на училищата по изкуствата и творческите съюзи на художници, музиканти, артисти, на музеи, галерии и културни институции да осъществяват програми с участието на деца с увреждания.

Към настоящата Училищна програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на учениците от уязвими групи се разработва от екипа на училището и се утвърждава от директора на училището **Годишен план за приобщаващо образование.**

Контролът върху изпълнението на Програма за предоставяне на равни възможности и за приобщаване на учениците от уязвими групи се възлага на заместник – директора по учебната дейност на училището.

Николай Колев

Директор

На ОУ „Проф. д-р Асен Златаров“

Смолян